

**Les agrupacions instrumentals a
Montblanc a mitjans del segle XIX.
Comparació de quatre documents
inèdits entre 1844 i 1867**

Núria Medrano i Torres

Les agrupacions instrumentals a Montblanc a mitjans del segle XIX. Comparació de quatre documents inèdits entre 1844 i 1867

Núria Medrano i Torres

C/ Recs, 28-32, escala C, àtic 4
43201 Reus

Paraules clau: orquestres, música Montblanc, segle XIX, instrumentació

Abstract:

Al text s'hi comenten i comparen quatre documents inèdits de gran valor per a l'estudi de les formacions instrumentals de mitjans del segle XIX a Montblanc. Corresponen als anys 1844, 1851, 1853 i 1867 i fan referència al funcionament intern de les agrupacions, aportant dades sobre la rglamentació, la instrumentació i la contractació. El marc social de mitjans del XIX genera unes grans necessitats musicals que provoquen el canvi de model d'agrupació que havia existit fins al moment.

En el texto se comentan y comparan cuatro documentos inéditos de gran valor para el estudio de las formaciones instrumentales de mediados del siglo XIX en Montblanc. Corresponden a los años 1844, 1851, 1853, 1867 y hacen referencia al funcionamiento interno de las agrupaciones, aportando datos sobre la reglamentación, la instrumentación y la contratación. El marco social de mediados del XIX genera unas nuevas necesidades musicales que provocan el cambio del modelo de agrupación que había existido hasta el momento.

Fruit del treball de recerca *Dels Coletos als Yankys. Un segle d'agrupacions instrumentals a Montblanc (1844-1936)*¹ hem localitzat a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (ACCB) i al Museu Comarcal de la Conca de Barberà quatre documents inèdits d'un gran valor per a l'estudi de les formacions instrumentals de mitjans del segle XIX a la nostra vila. Corresponen als anys 1844, 1851, 1853 i 1867 i fan referència al funcionament intern de les agrupacions.

¹ Treball de recerca presentat a la Universitat Autònoma de Barcelona el setembre de 2005 dins el programa de doctorat de musicologia.

El primer, datat el 1844, és un manuscrit inclòs a les pàgines 119 i 119 bis de l'obra inèdita de Ramon Cantó titulada *Historia de la Real é Ilustre Vila Ducal de Montblanch*².

El segon, de 1851, és un manuscrit de dotze pàgines localitzat en el Fons Municipal de Montblanc de l'ACCB. El títol és *Reglamento para la Música de esta villa*³.

El tercer, amb data de 1853, és una acta notarial manuscrita de tretze pàgines dins el fons del notari Josep M. Gassol i de Ortíz⁴.

I l'últim, de 1867, és un manuscrit de nou pàgines localitzat també dins el Fons Municipal de Montblanc de l'ACCB⁵. El títol és *Convenio celebrado entre los músicos de esta villa con intervención del Sr. Alcalde*.

La importància d'aquests és causada per la concreció i especificitat dels temes que s'hi tracten, ja que donen una informació molt detallada d'alguns aspectes del funcionament, la reglamentació interna i la instrumentació de les agrupacions musicals. No sabem si es tracta dels quatre únics textos d'aquestes característiques que es van redactar o són, senzillament, els que, de moment, hem pogut localitzar.

Cal tenir present que la primera formació instrumental coneguda a Montblanc és La Música del Coletó, formada a l'entorn de 1840. La formació pren el renom amb què es coneixia la família Escoté, els creadors i principals integrants de l'agrupació, que eren sastres, ja que el coletó⁶ era una peça de roba.

Pels volts d'aquests anys i a nivell de tot l'Estat, s'està iniciant un procés de transformació liberal i burgès que liquida el règim senyorial i la societat estamental de l'Antic Règim. La nova situació, el desmantellament institucional i patrimonial i l'inici de les desamortitzacions provoquen una greu crisi en l'estament eclesial, que perd el poder social i econòmic i la capacitat de mecenatge que havia tingut fins al moment. També comença a canviar tant la posició social del músic com el concepte de *festa* i de l'activitat lúdica en general, amb el naixement de societats culturals i recreatives dins un context de nova sociabilitat burgesa en què començaran a proliferar les iniciatives privades de balls.

² Ramon Cantó i Espinach, *Historia de la Real é Ilustre Vila Ducal de Montblanch*, (1894-1907), manuscrit conservat al Museu Comarcal de la Conca de Barberà, Montblanc.

³ Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (ACCB), Fons Municipal de Montblanc, *Reglamento para la Musica de esta villa*, 1851, Reg. 1540.11/1.

⁴ ACCB, Fons notarial, notaria de Montblanc, Josep M. Gassol i de Ortíz, *Protocolo*, 1853, fol. 80-86, Reg. 134.

⁵ ACCB, Fons Municipal de Montblanc, *Convenio celebrado entre los músicos de esta villa con intervención del Sr. Alcalde*, 1867, Reg. 1540.11/2.

⁶ L'única definició que hem localitzat del mot castellà *coletó* ha estat en el *Diccionario crítico etimológico de la Lengua Castellana* de Coromines: "*Vestidura de piel que ciñe el cuerpo hasta la cintura*". Segons aquest autor, el nom prové de la terminologia militar perquè era una peça que es portava sota de la cuirassa. Posteriorment passà a denominar una peça de vestir molt resistent pròpia dels traguers, feta de cuir i que quedava ajustada al cos.

Per tant, La Música del *Coletó* i les agrupacions posteriors tractades en aquest article -La Vella i La Nova- estan dins aquest context social en què s'està gestant un nou model d'agrupació. Un nou model que procura satisfer les noves necessitats de l'època. Així, comprovarem que per als actes oficials en què es requereix una formació musical, es fa necessari l'establiment d'acords per escrit per pactar el reglament intern, les condicions de funcionament i el tipus de contractació. Aquesta és la raó per la qual entre 1844 i 1867 se situen documents com els que tot seguit comentarem, mitjançant els quals es va cristal·litzant la institució musical com a tal. Tres d'ells es refereixen exclusivament als actes oficials que contracta el consistori, ja que la resta d'activitats -sobretot concerts i balls- no estaven regides ni regulades pel mateix nivell d'institucionalització i probablement es basaven només en un tracte oral i consuetudinari. Cada document esdevé una actualització de l'anterior. L'existència de quatre, en un període de temps relativament curt i tenint en compte que, de moment, no n'hem localitzat ni d'anteriors ni posteriors, pot fer-nos pensar en dues hipòtesis. Potser són necessaris nous redactats cada cop que canvia alguna circumstància o, potser, per evitar certs conflictes, cal fer explícits alguns elements que fins llavors no ho havien estat i que calia corregir en una nova versió del text.

1. Condicions y pactes ab que lo Ajuntament de 1844 contracta els Musichs de la cobla de la present vila

En aquestes *Condicions*, amb data de 13 d'abril de 1844, hi trobem la regulació de la Música del *Coletó* només per als actes en què actuava com a "*Cobla⁷ de músics de la vila*", és a dir, allò que ara entendríem com a banda municipal. Per tant, no fa cap referència a la resta d'activitats que duïen a terme.

El text, molt breu -potser era el primer que es redactava-, no aporta informació sobre la instrumentació, però sí pel que fa al nombre de músics, ja que apareixen nou noms, reproduïts en el cinquè apartat d'aquest article.

L'Ajuntament, com a part contractant, es compromet a pagar un salari de "*deu lliures anuals á cada un [...] y a mes tres pesetas á cada un per lo segon dia de la Festa Major*" a canvi que els músics compleixin les obligacions següents: acompanyar el viàtic setmanalment, "*tocar en las funciones de Iglesia y profesons per las festas del Patró Sant Maciá, Festa Maijor, un y altre dia y vigílias de ditas Festas, Corpus y Assumpció y totas las funciones y festas extraordinarias que mandás lo Gobernt celebrar al Ajuntament [...], acompanyar al Ajuntament sempre y cuan tingui a gust de assistir reunit*

⁷ Hem d'entendre la nomenclatura *cobla* com l'antiga i genèrica denominació d'un conjunt instrumental de dimensions més aviat reduïdes que res té a veure amb la cobla empordanesa posterior. De fet, les denominacions de *cobla*, *música* o fins i tot *orquestra*, s'han d'entendre com a sinònims durant el segle XIX.

en cor a alguna funció de la Iglesia" i acompanyar "*al viatic lo dia del Combrega General*". El consistori s'assegura la disponibilitat total dels músics per tal de poder-los convocar els cops que faci falta i, a més, s'explicita que els membres de la cobla "*por ninguna raho podrán ausentarse de esta Vila per las festas ordinarias, ni per las extraordinarias si per la celebració de estas sels avisá ab vuit dias de anticipació*". Aquestes festivitats aporten informació sobre el cicle festiu montblanquí.

També detalla l'obligatorietat dels músics d'assistir a la casa del mestre de capella "*lo dia ó dias que ell señalará per tenir Academia ó algun ensachs*". Pel que fa a les absències, si es demostra que un músic falta sense justificació se li traurà un ral del seu salari.

Els assajos no eren regulars, sinó que només es devien fer quan el mestre de capella, que actuava com a director de la formació, només per als actes regits per aquest document, ho creia convenient, fet que fa pensar que part d'aquest repertori no devia renovar-se amb massa assiduitat. Cal tenir present que els músics de què estem parlant viuen d'altres oficis, l'horari i la jornada laboral dels quals sovint dificulta l'assistència als assajos de manera regular. Segurament sí que es devien reunir per assajar el repertori de concerts i balls, activitats no regides en aquest redactat i molt més exigents pel que fa a ràpides actualitzacions i en què el públic esperava sentir les últimes novetats. En la formació per als concerts i balls, sota el nom de Música del Coletó, el director no era el mestre de capella, sinó que aquest càrrec l'ocupava un altre membre de la formació.

El fet de què es detalli la sanció que ha de rebre un músic que no assisteixi a un acte sense avisar, denota que aquesta situació ja es devia haver produït amb anterioritat i fa pensar que posant-ho per escrit, clarificant les obligacions i les respectives sancions, es podria evitar.

El text està signat per tres persones: Raimund Alfonso, Felip Teixidor -secretari de l'Ajuntament- i Josep Anton Borrell -director musical i que actua com a representant de la formació-.

El tipus de redacció i la brevetat de l'articulat, si el comparem amb els documents posteriors, fa pensar que podria tractar-se del primer text d'aquestes característiques, mitjançant el qual es pretengués regular la nova institució musical i inaugurar així una nova etapa.

2. El Reglamento para la Música de esta villa de 1851

Cap al 1850, la Música del Coletó s'havia escindit en dues formacions, La Vella -amb els Coletos al capdavant- i La Nova -sota les ordres dels Nunciets-. Els Coletos -renom dels Escoté- i els Nunciets -renom dels Miquel- eren dues branques familiars que fins aquell moment havien format part de la mateixa agrupació, però tot fa pensar que les relacions havien estat complexes, fet pel qual, es devia optar per l'escissió de l'orquestra.

Davant les difícils relacions entre les dues agrupacions resultants i les ti-bantors familiars creades -ja que, al capdavant, la majoria eren parents entre ells- el consistori es devia veure en l'obligació de crear i regular una capella de música

“neutral”, objectiu bàsic d'aquest text, per tal d'assegurar la presència musical en els actes religiosos i del poder municipal i eliminar al màxim la conflictivitat, almenys en aquests actes. És a dir, mentre que *La Vella* i *La Nova* serien competidores en els balls i saraus, es fondrien en una de sola per esdevenir l'agrupació oficial. La problemàtica i incomoditat que aquest fet devia provocar pot ser la raó per la qual el redactat, integrat per trenta-vuit articles, reguli, detalli i especifiqui molts aspectes del funcionament intern, esdevenint una revisió i ampliació de l'anterior davant la nova situació creada.

Hi ha una informació molt detallada pel que fa a la instrumentació. La capella estarà dividida en tres seccions, cadascuna de les quals té una part fixa i una part “supernumerària o suplente”. La secció d'orquestra i la de cant actuaven juntes⁸:

SECCIÓ D'ORQUESTRA	<i>Plantilla fixa (12 músics)</i>	<i>Orquestra supernumerària o suplent (8 músics)</i>
	<ul style="list-style-type: none"> – 4 violins primers [2 violins primers i 2 violins segons] – 2 flautes [un d'ells també ha de tocar el flaut] – 2 clarinets [un primer i un segon] – 2 cornetins [un primer i un segon] – 1 tambor – 1 contrabaix 	<ul style="list-style-type: none"> – 2 violins [un primer i un segon que també ha de tocar la viola] – 1 oboè – 1 corn anglès – 1 fagot – 2 trompes [una primera i una segona] – 1 violoncel
SECCIÓ DE CANT	<i>Plantilla fixa (5 places)</i>	<i>Secció de cant supernumerària, suplent o segon cor (5 places)</i>
	<ul style="list-style-type: none"> – 2 tiples [un primer i un segon. Són nens] – 1 contralt [no s'especifica si és un adult] – 1 tenor – 1 baix 	<ul style="list-style-type: none"> – 2 tiples [un primer i un segon. Són nens] – 1 contralt [no s'especifica si és un adult] – 1 tenor – 1 baix
TOTAL PARCIAL	17 músics	13 músics
TOTAL	30 músics	

⁸ Els noms dels instruments que apareixen al llarg d'aquest article han estat adaptats a l'ortografia normalitzada. Hem posat entre claudàtors les informacions extretes del document que clarifiquen la instrumentació.

En els actes en què la formació anava pel carrer, se sortia amb la formació de banda següent:

	<i>Plantilla fixa (18 músics)</i>	<i>Secció supernumerària o suplent (12 músics)</i>
SECCIÓ DE BANDA	– 1 clarinet alt requint [és el cap de tota la banda]	– 1 requint
	– 5 clarinets [2 de primers i 3 de segons]	– 1 clarinet primer i oboè
	– 2 cornetins [un primer i un segon]	– 1 clarinet segon i corn anglès
	– 1 flautí	– 1 clarí o corneta
	– 1 trompa	– 1 flautí
	– 2 oficleides [un primer i un segon]	– 2 trompes [una primera i una segona]
		– 1 trombó
		– 1 pandereta
		– 1 platerets
	[1 bombo [1 platerets [un únic músic solia tocar aquests dos instruments]	[1 caixa o tambor batent [1 triangle [un únic músic podia tocar aquests dos instruments]
	[1 redoblant [1 triangle [un únic músic podia tocar aquests dos instruments]	
	– 2 <i>chinesco</i> ⁹ [un primer i un segon]	
TOTAL	30 instruments (27-29 músics)	

L'única funció de la plantilla supernumerària és la de sumar-se a la fixa el dia de la Festa Major i sempre que s'hagi d'acompanyar l'Ajuntament, fet que implica una agrupació de fins a trenta músics per a aquests actes. Cal entendre-ho com a una doble formació per a les ocasions solemnes, fet habitual en aquesta època i context.

⁹ *Chinesco*, instrument que només apareix en aquest document, del qual no hi ha cap altra notícia. És propi de bandes militars i solia doblar la part dels plats i del bombo. Format per un bastó de fusta dalt de tot del qual hi ha un con metàl·lic d'on pengen campanetes i cascavells. En caminar en formació de banda s'aniria percutint al terra.

Com que les dues formacions no actuaven mai juntes, és a dir, o bé només actuava la banda o bé actuava l'orquestra amb la secció de cant, els músics eren els mateixos i agafaven l'instrument que els corresponia segons la formació en què actuaven.

A part d'especificar la distribució instrumental, el consistori pretenia altres objectius amb aquest redactat, d'entre els quals assenyalarem els següents:

Primer, s'establí un ordre jeràrquic i d'autoritat dins la capella de música, ja que estava regida pel mestre de capella, organista de la parròquia de Santa Maria, i per un sotsdirector nomenat per l'Ajuntament que substituïria el mestre de capella en cas de necessitat i que, per evitar problemes d'autoritat, fos de la família que fos, havia de ser "*respetado y obedecido como si fuese el mismo Maestro de Capilla*"¹⁰. Malauradament, no apareixen els noms d'aquests músics. Per sota del director hi ha els caps de cadascuna de les tres seccions. El mateix ordre jeràrquic indica les quantitats a cobrar, que són proporcionals a la rellevància del càrrec que s'ocupa.

Segon, es clarificaven les principals tasques dels músics: assistència a totes les funcions religioses de la vila, acompanyament del viàtic, presència en totes les activitats civico-religioses i totes aquelles activitats civils públiques contractades per l'Ajuntament. De fet, no es detallen quines festes, ni quantes actuacions representen aquestes tasques, ambigüitat que devia interessar a la part contractant perquè d'aquesta manera els músics no es podrien queixar cada cop que se'ls convoqués.

Tercer, es fixa un reglament de règim intern força estricte. Així, tots els músics tenen l'obligació d'assistir tant als assajos -dos setmanals obligatoris més aquells que el mestre de capella cregués convenients- com a tots els actes programats. S'estableixen les sancions per a cada retard, absència o per inobediència.

Quart, s'especifica l'uniforme, però només de la banda i dels tiples. La banda portarà el següent vestit "*costeado por los mismos. Chaqueta, pañuelo del cuello, chaleco y pantalon, todo negro: en verano á contar desde Corpus, el pantalon será blanco ademas gorra azul plana con visera. Los tiples de la Capilla cuando hayan de cantar, llevaran ropaje ó cota de color morada [...] suplicandose á la obra de la Iglesia parroquial se sirva costearlas*"¹¹. El fet de dur uniforme cal entendre'l com un intent d'augmentar el valor social i el prestigi de l'agrupació. L'ús de la cota morada, per als nens, devia seguir el model vigent en les capelles musicals des del Renaixement.

Malauradament, el document no està acabat, la redacció està interrompuda i no està signat. De fet, tot sembla indicar que aquesta agrupació mai s'arribà a crear perquè, fins al moment, tota la informació localitzada apunta cap a aquesta hipòtesi.

¹⁰ ACCB, Fons Municipal de Montblanc, *Reglamento para...*, op. cit., article 1.

¹¹ *Id.*, articles 36 i 37.

3. Acta notarial de 1853

Tal com ja hem comentat, La Vella i La Nova romanen separades des del 1850, aproximadament, però tres anys més tard es fa un intent formal de reunificació. Així, en l'acta notarial¹² localitzada, que data del 28 de gener de 1853, catorze músics procedents d'ambdues formacions funden una nova societat de música, conscients de les dificultats de la coexistència de les dues agrupacions.

Per evitar problemes, s'especifica que els dos directors són Andreu Miquel -dels Nunciets- i Jaume Escoté [Gelambí] -dels coletos-, precisament els mateixos que s'havien barallat l'any 1850 i havien creat, respectivament, La Nova i La Vella i s'estableix exactament en quin moment ha de dirigir cadascun d'ells. Es concreta especialment que els músics hauran d'obeir de la mateixa manera tant l'un com l'altre i totes les decisions hauran de ser consensuades sempre pels dos directors, en un intent de restablir l'acord entre les dues famílies.

Pel que fa als assajos, "*se tendrán las academias necesarias a juicio y prudencia de los directores*"¹³. La major part de l'articulat fa referència a qüestions econòmiques, d'organització i funcionament intern i destaquen els articles on s'especifiquen les sancions que hi haurà en cas de retards o absències a assajos i funcions i, fins i tot, s'estableixen les condicions que poden causar l'expulsió dels músics. Excepte aquest últim element, la resta de la normativa és molt similar a la del *Reglamento* de 1851.

Tot i les bones intencions que es pretenien amb la constitució d'aquesta societat, i tenint en compte que fins i tot advoquen per aquest motiu a la Mare de Déu de la Serra, el sentit comú i l'experiència prèvia devien fer que s'especifiquessin també les condicions per a una possible dissolució, aspecte que no apareix en cap altre dels tres documents i que ens dóna una idea de la tensió que devia haver-hi entre aquestes dues branques familiars i musicals. Així, l'article vint-i-tres comença dient que "*si bien esta sociedad se forma por un tiempo indeterminado y los mejores sentimientos y deseos de que sea duradera animan a todos los asociados; con todo no perdiendo de vista la inconstancia y vicisitud de las cosas hermanas, como ni tampoco la posibilidad de que razones y circunstancias que ahora no se tocan, obliguen con el tiempo disolverla, en fin de proceder en esta resolucion con el debido tono y prudencia (...)*"¹⁴ I acaba especificant les condicions per a la dissolució.

Una altra novetat d'aquest text fa referència a les fortes relacions parentives entre els músics de la mateixa agrupació. De fet, eren relacions que es reforçaven expressament ja que es buscava estrènyer la cohesió social interna perquè les agrupacions instrumentals funcionen talment com un gremi. Per tal d'exemplificar

¹² ACCB, Fons notarial, notaria de Montblanc, Josep M. Gassol i de Ortíz, *Protocolo*, 1853, fol. 80-86, Reg. 134.

¹³ *Id.*, fol. 82.

¹⁴ *Id.*, fol. 85.

aquest fet, en l'article tercer s'especifica clarament que "*todos los hijos y hermanos de los socios por el mero hecho de ser tales, son considerados ahora para siempre con derecho para ser inseridos a la musica cuando quieran, pidiendo la venia a los directores*"¹⁵ i sempre que després demostrin la seva vàlua. Aquest aspecte, que des de la nostra perspectiva pot semblar que demostra una total parcialitat i falta d'objectivitat en els criteris del procés de selecció, explicita un fet que devia ser prou habitual si tenim en compte que torna a aparèixer en l'articulat de 1867. L'explicació, com ja hem dit, és justificable des del model gremialista, que és el model que regeix aquestes agrupacions instrumentals.

Cal llegir aquesta acta notarial com un text complementari i ben diferent al de 1851: allí l'Ajuntament pretenia regular la formació "oficial" per als actes d'acompanyament del consistori; aquí s'acorda l'entesa amb la resta d'àmbits musicals, d'entre els quals devien tenir una especial importància els balls i concerts promoguts per les entitats i societats privades de l'època. És un intent seriós -per escrit i davant d'un notari- de reconciliació de les dues agrupacions montblanquines.

Malgrat les bones intencions i l'advocació a la patrona, sembla que aquesta reconciliació no tingué èxit, ja que les dades localitzades fins al moment indiquen que La Vella i La Nova resten separades fins al 1865, moment en què sí trobem una reunificació real de les dues formacions.

L'acta notarial està signada per catorze músics, el nom, els cognoms i l'ofici dels quals apareixen en el cinquè apartat d'aquest article. El fet que signin de manera individual i no com a col·lectiu pot ésser entès com un intent de refermar la igualtat de condicions entre els membres de l'agrupació, on tots i cadascun d'ells es responsabilitzen i accepten les clàusules del reglament.

4. Convenio celebrado entre los músicos de esta villa con intervención del Sr. Alcalde (1867)

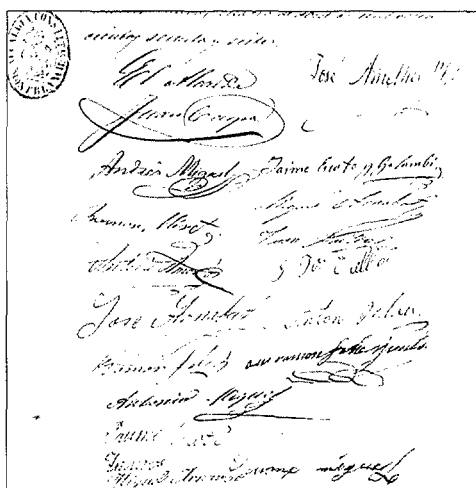
La reunificació de les dues agrupacions es produeix cap a 1865, tot i que no serà definitiva perquè al 1883 La Nova decideix tornar-se a separar i reiniciar altre cop la seva trajectòria de manera independent.

Aquest fet provoca una reestructuració -de fet, actuaven sota el nom de La Vella- i segurament per aquest motiu es va escriure un nou reglament que feia referència a la música religiosa i als actes oficials del municipi. En aquest context, cal situar el *Convenio celebrado entre los músicos de esta villa con intervención del Sr. Alcalde*¹⁶, document original, inèdit i signat individualment pels músics, el mestre de capella i l'alcalde el dia 4 d'abril de 1867.

¹⁵ *Id.*, fol. 80.

¹⁶ ACCB, Fons Municipal de Montblanc, *Convenio...*, *op. cit.*

Firmes que apareixen en l'últim foli del Convenio.

Un dels aspectes més detallats en el *Convenio* és la instrumentació que, tot i aportar canvis importants, manté les mateixes seccions que es presentaven en el *Reglamento* de 1851: la formació d'orquestra més la secció de cant i la formació de banda.

SECCIÓ D'ORQUESTRA (16 MÚSICS)	5 violins [2 primers i 3 segons] 2 flautes 2 clarinets 2 cornetins 2 trompes 2 baixos [sense especificar] 1 contrabaix
SECCIÓ DE CANT (5 MÚSICS MÉS EL MESTRE DE CAPELLA)	Mestre de capella 2 tiples 1 tenor 1 contralt 1 baix
TOTAL	22 músics
DIRECTOR	El mestre de capella

SECCIÓ DE BANDA	7 baixos [sense especificar, però podrien ser bombardins, figles, fiscorns o trombons] 2 trompes 2 cornetins 3 clarinets 1 requint 1 flautí 1 bombo 2 platerets [el bombo i uns dels platerets havien de ser tocats pel mateix músic] 1 redoblant
TOTAL	20 instruments (segurament 19 músics)
DIRECTORS	Andreu Miquel Jaume Escoté [Gelambí]

De la mateixa manera que passava a la plantilla proposada pel reglament de 1851, és molt probable que es tractés de les mateixes persones que integraven ambdues formacions.

Entre la instrumentació del document de 1851 i aquesta hi ha diferències importants. En comentarem algunes. La primera és que aquí no apareix cap plantilla suplent, fet que implica una reducció important del número total de músics. De fet, i de manera generalitzada, el doble format que apareixia en el text de 1851 és cada cop més estrany al llarg del segle XIX.

La segona fa referència als canvis en la instrumentació. Així, en la plantilla d'orquestra desapareix l'oboè, el corn anglès i el fagot, instruments que l'any 1851 constaven només com a suplents i que sembla que ja no s'utilitzaran més en aquest tipus formació perquè no se'n té cap altra notícia. De fet, són instruments que tampoc s'utilitzen en la formació del ball. Pel que fa a la secció de banda hi ha canvis causats per la pròpia evolució instrumental i generals a tot el territori. Els clarins són substituïts pels cornetins, els oficleides (*figli* en el text) pels bombardins o trombons i el *chinesco* desapareix totalment ja que era un instrument més propi de la primera meitat del segle XIX.

A part de la instrumentació, el *Convenio* detalla altres aspectes. El mestre de capella, que ocupa una posició "neutral" perquè no pertany a cap de les dues famílies rivals, està al capdavant de la formació orquestral i la secció de cant, però ell no dirigeix la formació de banda, que per evitar revifalles d'antigues baralles, està codirigida per un membre de la família dels Nunciets i un de la dels Coletos. De fet, tornen a ser els mateixos que havien creat La Vella i La Nova vers el 1850 i que havien intentat una primera unificació el 1853. Els dos "*deberán ser reconocidos por los músicos y estar los mismos á sus órdenes*"¹⁷ per evitar nous problemes

¹⁷ *Id.*, article 2.

i confrontacions. S'arriba a especificar que si hi ha problemes o queixes en la formació de banda, l'encarregat de solucionar-les serà l'alcalde. En cas que falti el mestre de capella, també queda establert que els dos directors s'alternaran en els assajos i funcions que faci falta “y el designado como sustituto será reconocido por todos los profesores”¹⁸.

És evident que en l'articulat, i com també succeïa en el text de 1853, hi ha un esforç per mantenir una neutralitat màxima i una equidistància entre les dues famílies, fet que ens fa pensar que en aquesta reunificació cap de les dues antigues formacions estaria en una situació d'inferioritat respecte a l'altra encara que actuessin sota el nom de La Vella.

Tot allò que fa referència al reglament de règim intern és gairebé idèntic als documents de 1851 i 1853, però en el *Convenio* s'especifiquen algunes de les dates de les festivitats i les ocasions en què s'haurà d'actuar: Sant Macià, el Diumenge de Rams, Dijous Sant, el viàtic general, els tres dies de la Festa Major, per Corpus Christi i el dia de l'Assumpció, més totes les festes extraordinàries que l'Ajuntament convoqui. Moltes d'aquestes dates coincideixen amb aquelles que s'especificaven el 1844.

Pel que fa al procés de selecció, llegim que per entrar a formar part de la capella, a més de passar l'examen d'accés, “serán preferidos [...] los hijos y hermanos de los profesores que existirán en aquellas fechas”¹⁹, aspecte que ja havia aparegut també en l'articulat del 1853 i que ja hem contextualitzat.

Al final hi ha una llista de disset membres de la capella -potser en el moment de signar hi havia cinc vacants- on es pot comprovar la repetició de determinats cognoms, dada que reafirma el fet que les agrupacions del segle XIX, en general, estaven formades bàsicament per pares, fills, tiets i cosins. En aquesta llista, que podem llegir tot seguit, destaca que els músics consten com a *professors*, nomenclatura que no havíem llegit encara en cap document i que segurament pretenia donar més prestigi social als músics.

5. La música com a herència familiar

Dels quatre documents comentats, n'hi ha tres on consten els noms dels membres de cadascuna de les formacions: les *Condicions* (1844), l'acta notarial (1853) i el *Convenio* (1867).

En la següent taula hi figuren els noms i la informació de cadascun dels músics que apareixen en els textos. També hem introduït els oficis i parentius coneguts. La taula permet comprovar tres aspectes importants: la quantitat de membres de la mateixa família que toquen simultàniament en una mateixa formació -sobretot dels Escoté, Miquel i Arnavat-, la continuïtat de la majoria de les famílies en el document posterior i el canvi generacional que es va produint.

¹⁸ *Id.*, article 8.

¹⁹ *Id.*, article 3.

Tot i que només en el redactat de 1853 apareix el segon cognom dels músics, podem intuir que molts d'aquells que apareixen el 1867 poden ser o bé la mateixa persona o bé el fill gran, que era aquell que solia portar sempre el mateix nom que el pare, fet pel qual era habitual diferenciar-los amb l'apel·latiu major i menor. Així, sovint en aquest model gremial i en aquest context de músics i artesans l'herència d'un pare al seu fill gran, sempre per línia masculina, era: el nom de pila, l'ofici, la pertinença a l'agrupació i, segurament, l'instrument. També es podia accedir a la família musical mitjançant el casament amb la filla d'un músic. De fet, el casament era un recurs utilitzat per unir branques familiars una mica allunyades i poder reforçar la cohesió interna. Així, totes les dades localitzades fins al moment apunten que molts d'aquests músics estan emparentats entre ells. Apareixen en negreta els directors i/o subdirectors.

Pel que fa als oficis, es constata que el músic montblanquí del segle XIX és bàsicament menestral, ja que era el col·lectiu que tenia la flexibilitat horària suficient. La presència de sabaters i espadenyers serà constant en les formacions montblanquines de començaments del segle XX, com ho és a gran part de la nostra àrea mediterrània²⁰.

²⁰ Jaume Ayats i Abeyà (dir.), *"Morin los barretons!" Sardanes, balls de moda, joves i conflicte (1840–2000)*, manuscrit en procés d'edició, Barcelona 2006, p. 88-89.

<p>1844: <i>La Música del Colecto com a Cobla de músics de la vila</i></p>	<p>1853: <i>intent d'unificació de La Vella i La Nova</i></p>	<p>1867: <i>La Vella (etapa en què La Vella i La Nova estan unificades)</i></p>
<p>Josep Anton Borrell [Barceló], mestre de capella Francesc Gelambí [Martí]</p>	<p>— —</p>	<p>— —</p>
<p>Josep Miquel [Pereta] [<i>pare, sabater</i>] Jaume Miquel</p>	<p>Andreu Miquel i Gallofré, cadirer [fill] Josep Miquel i Pereta, sabater [pare] Antoni Miquel i Fontanillas, fuster Francesc Miquel i Gelambí, sabater</p>	<p>Andreu Miquel [Gallofré] [<i>cadirer</i>] Jaume Miquel Antoni Miquel [Fontanillas]</p>
<p>Jaume Escoté [Escoté], "major" [<i>pare, sastre</i>] Jaume Escoté [Gelambí], "menor" [<i>1r fill, sastre</i>] Josep Escoté [Gelambí] [<i>2n fill</i>]</p>	<p>Jaume Escoté i Escoté, sastre [pare] Jaume Escoté i Gelambí, sastre [fill]</p>	<p>Jaume Escoté [Gelambí], "major" [<i>pare, sastre</i>] Jaume Escoté [Amorós?], "menor" [fill, sastre]</p>
<p>Ramon Rafi [<i>sastre?</i>] Jaume Martí</p>	<p>— —</p>	<p>— —</p>
<p>— —</p>	<p>Miquel Arnavat i Borrell, espartenyer</p>	<p>Miquel Arnavat [Borrell], "major" [<i>pare, espartenyer</i>] Miquel Arnavat [Miquel], "menor" [fill, espartenyer] Josep Arnavat [Borrell] [germans, espartenyer]</p>
<p>—</p>	<p>Joan Pallissó i Cendrós, serraller</p>	<p>Joan Pallicé [Cendrós] [serraller]</p>
<p>— —</p>	<p>Ramon Folch i Vallvé, serraller</p>	<p>Ramon Folch [Vallvé] [serraller] Ramon Folch [Tomàs] [serraller] Josep Vallvé [Iborra] [sabater]</p>

—	Antoni Palau i Farré, fuster	Antoni Palau [Farré:] [<i>fuster</i>]
—	Ramon Miret i Clavé, ferrer	Ramon Miret [Clavé?] [<i>ferrer</i>]
—	Josep Rué i Monpart, ferrer	—
—	Pedro Peres [Sabaté], serraller	—
—	Antoni Amorós i Llauradó, sabater	Antoni Amorós [Llauradó] [<i>sabater</i>]
—	—	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> $\swarrow$ </div> <div style="margin-right: 10px;"> $\searrow$ </div> <div style="text-align: center;"> <i>germans</i> </div> </div>
—	—	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> $\swarrow$ </div> <div style="margin-right: 10px;"> $\searrow$ </div> <div style="text-align: center;"> <i>sabater</i> </div> </div>
—	—	Reverend Josep Ametller Mestre de capella Pau Amorós [Llauradó] [<i>sabater</i>] Cantant

6. A tall de conclusió

Estem davant d'uns documents de gran valor per a l'estudi de les formacions instrumentals de mitjans del segle XIX a Montblanc. De moment, és l'única informació de primera mà que hem localitzat sobre aquestes formacions i, de manera global, ens aporten una gran riquesa pel que fa a dades sobre la instrumentació i el funcionament intern. Constaten el procés de renovació dins el nou marc social de l'època i del qual les agrupacions instrumentals no en resten al marge. La nova situació aconsella una nova regulació i la contractació i les actualitzacions del document permeten llegir i entendre les novetats i les dificultats i problemes amb què es devien anar trobant les parts signants. Mitjançant aquests textos podem constatar com, a poc a poc, es va cristal·litzant una institució musical que no era possible dins l'Antic Règim, però sí en el nou context de sociabilitat de mitjans del segle XIX. Una època apassionant que, de ben segur, encara ens proporcionarà d'altres sorpreses.

7. Taula comparativa entre els quatre documents

	1844	1851	1853	1867
NOM DEL DOCUMENT	<i>Condicions y pactes ab que lo Ajuntament de 1844 contracta els Musicchs de la cobla de la present vila</i>	<i>Reglamento para la Música de esta villa</i>	—	<i>Convenio celebrado entre los músicos de esta villa con intervención del Sr. Alcalde</i>
LOCALITZACIÓ	Ramon Cantó i Espinach: <i>Historia de la Real é Ilustre Vila Ducal de Montblanch</i> , manuscrit, Montblanc, 1894 – 1907, p. 119 i 119 bis	ACCB, Fons Municipal de Montblanc, <i>Reglamento para la Música de esta villa</i> , 1851, Reg. 1540.11/1	ACCB, Fons notarial, notaria de Montblanc, Josep M. Gassol i de Ortíz, <i>Protocolo</i> , 1853, fol. 80-86, Reg. 134	ACCB, Fons Municipal de Montblanc, <i>Convenio celebrado entre los músicos de esta villa con intervención del Sr. Alcalde</i> , 1867, Reg. 1540.11/2
SIGNATURES	No està signat individualment pels músics, sinó per tres persones: Raimund Alfonso, Felip Teixidor (secretari de l'Ajuntament) i Josep Anton Borrell (mestre de capella i organista)	No signat	Signat per 14 músics de manera individual	Signat per 17 músics de manera individual
ENTITAT CONTRACTANT	Ajuntament	Ajuntament	—	Ajuntament
MOTIU DE LA REDACCIÓ DEL DOCUMENT	Regula la formació per als actes religiosos i oficials	Regula la formació per als actes religiosos i oficials després de la separació de La Vella i La Nova el 1850	Regula tot tipus d'activitats en un intent de reunificació de La Vella i La Nova	Regula la formació per als actes religiosos i oficials després de la reunificació de La Vella i La Nova el 1865

NÚMERO DE MÚSICS	9	entre 27 i 30	14	entre 17 i 22
LLARGADA DEL DOCUMENT	dos pàgines	doze pàgines	treze pàgines	nou pàgines
NÚMERO D'ARTICLES	no està dividit en articles	38 articles	23 articles	20 articles
REDACCIÓ DE LES OBLIGACIONS DEL MÚSIC	Sí estan redactades	Sí estan redactades	Sí estan redactades	Sí estan redactades
REDACCIÓ DEL REGLAMENT DE RÈGIM INTERN	No apareix redactat	Sí apareix redactat, i de manera molt detallada	Sí apareix redactat, i de manera molt detallada	Sí apareix redactat, i de manera molt detallada
INSTRUMENTACIÓ	No s'hi detalla	Sí s'hi detalla: – Formació d'orquestra i cant – Formació de banda – Plantilla fixa i supernumerària	No s'hi detalla	Sí s'hi detalla: – Formació d'orquestra i cant – Formació de banda – Només plantilla fixa
INDUMENTÀRIA	No s'hi detalla	Sí s'hi detalla	No s'hi detalla	No s'hi detalla
PROCÉS DE SELECCIÓ	No s'hi detalla	Sí s'hi detalla	Sí s'hi detalla. Es dóna preferència als familiars	Sí s'hi detalla. Es dóna preferència als familiars
UTILITZACIÓ REAL DEL DOCUMENT	Tot sembla indicar que s'utilitzaria	Segurament no s'arriba a utilitzar perquè el document no està finalitzat ni signat	Segurament no s'arriba a utilitzar perquè La Vella i La Nova romanen separades	Tot sembla indicar que s'utilitzaria

Dades de l'estudi

Rebuda, març del 2006; acceptació, abril del 2006; supervisió, Josep M. Grau Pujol.